

מה האלטרנטיבה

**חלופות מדיניות
לרעיון '2 מדינות' שיורד מהבמה**

”

**רעיון שתי המדינות לא ישים ובלתי אפשרי
שמעון שיפר, ידיעות אחרונות, 10.10.13**

**לא במקרה צנח אחוז התומכים בארצות הברית ברעיון "שתי המדינות" ...
מ- 58% בשנת 1998 ל- 39% כיום
סקר וושינגטון פוסט ורשת ABC, צוטט בידיעות אחרונות, 5.4.2015**

**כינונה של מדינת לאום פלסטינית...תהיה אקט חילוני מובהק...ככל שחולף
הזמן, האקט הזה נראה כמעט בלתי אפשרי...בשל ההתנחלות היהודית...אבל
לא רק. מדינות לאום ערביות מתפרקות עתה לרסיסים
סבר פלוצקר, ידיעות אחרונות, 25.10.15**

**מי שחושב...שמדינה פלשתינית תהיה שונה מסוריה או עיראק...עוצם את
עיניו....ראשי ממשלה - רבין, ברק, שרון - ...הבינו זאת
אמנון אברמוביץ, עיתונאי חדשות ערוץ 2,
במאמר פובליציסטי בידיעות אחרונות, 20.12.15**

“

הקדמה

מסמך קצר זה מסכם על קצה המזלג, שפע חלופות ל"פתרון שתי המדינות". בסוף המסמך – רשימת מקורות, לקריאה מעמיקה על שלל החלופות. פרק מסכם מצביע על המכנה המשותף שקיים בין רוב החלופות. מפרק הסיכום עולות אפשרויות למזג בין החלופות.

את החלופות הגו לרוב אישי ציבור בכירים, רובם ישראלים, רובם ממחנה הימין-מרכז הישראלי. ניתוח החלופות ויישומם דורשים עבודת מטה תכנונית רחבת היקף. לכן, מטרת מסמך זה מצומצמת: לרכז את החלופות ל"פתרון" שתי מדינות שנכשל במקום אחד, כדי לאתחל את ההתייחסות הדרושה בזירות רבות: באקדמיה, במכוני המחקר, בגופים התכנוניים של ממשלת ישראל ושל צה"ל, בקהילה הדיפלומטית הישראלית והזרה וכמובן – בתקשורת וברשתות החברתיות.

המסמך יתורגם לאנגלית בהמשך. תיקוני טעות יתקבלו בברכה – לכתובת mattot.arim@gmail.com.

תוכן העניינים

6....."2 מדינות" לרעיון הקלאסיות

התכנית המקורית של התנועה הציונית
תכנית סן רמו של הקהילה הבינ"ל: בית לאומי ליהודים בארץ ישראל
תכניתו של בן-גוריון: התרחבות
תכנית א"י השלמה
תכנית אלון - יגאל אלון
חוקת הליכוד
הסכם אוסלו

8.....חלופות שהגו קברניטי המדינה

מדיניות גולדה מאיר
תכנית האוטונומיה - מנחם בגין
תכנית 3 שלבים של מפלגת העבודה כמפלגת שלטון, 1992
תכנית "ירדן היא פלשתיין" - אריאל שרון, יצחק שמיר, משה ארנס, אריה אלדד
פתרון הקבע של יצחק רבין: "פחות ממדינה"
מקום תחת השמש - תכניתו של בנימין נתניהו
מדינה יהודית-דמוקרטית: תכנית ראובן ריבלין, נשיא המדינה

11 **חלופות מודרניות ואחרות לרעיון "2 מדינות"**

תכנית משה דיין
תכנית הטרנספר - השר (אלוף מיל') רחבעם זאבי (גנדי) הי"ד
היחזמה הישראלית - השר בני אלון
תכנית משה פייגלין
תכנית הרגעה: סיפוח שטחי C לישראל - השר נפתלי בנט
תכנית ישראל ביתנו - השר לשעבר אביגדור ליברמן
הפתרון הישראלי - תכנית קרולין גליק
תכנית שלום כלכלי - אלוף (מיל.) עוזי דיין
החלת ריבונות מדורגת ב-5 שלבים - תכנית סגנית שר החוץ ציפי חוטובלי
המודל הירדני - ד"ר גיא בכור
מודל פורטו-ריקו - ד"ר גיא בכור
תכנית 3 המדינות - ג'ון בולטון, לשעבר שגריר ארה"ב באו"ם
תכנית "שלום בארץ" - מועצת יש"ע - כנס הרצליה
תכנית "8 נסיכויות לעם אחד" - ד"ר מרדכי קידר
תכנית גיורא איילנד - פדרציה ירדנית-פלסטינית
התוכנית ההומניטרית - ד"ר מרטין שרמן
"מרשל למזרח התיכון" - כנס תוכניות שלום מחוץ לקופסה, סביון, 2013
תכנית סיני - סטפן גבריאל רוזנברג
ריבונות פסיפס - ד"ר יובל ארנון-אוחנה, מזרחן ובוגר קהילת המודיעין
תכנית אורי אליצור - מדינה אחת יהודית ודמוקרטית מהים עד הירדן
תכנית "ההתנחלות היא השלום" של הרב משה לוינגר
שטחים תמורת שקלים - חגי סגל
להמשיך עם המצב הקיים - הרב חיים נבון

21 **סיכום**

מאפיינים משותפים לחלופות העשויות לרשת את רעיון "2 מדינות"

22 **מקורות**

החלופות הקלאסיות לרעיון "2 מדינות"

התכנית המקורית של התנועה הציונית

ארץ ישראל (משני עברי הירדן) לעם ישראל. כשהרצל הקים לתנועה הציונית מכשיר פיננסי (בנק לאומי כיום), הוקמו סניפים ביפו, ירושלים, חיפה, צפת, וטבריה – אך גם בביירות, חברון ועזה. במחצית ה-2 של המאה ה-19 עד סמוך לקום המדינה, עשו מוסדות ויזמים פרטיים נסיונות לרכוש אדמה להתיישבות בעבר-הירדן שגם הוא נחשב חלק בלתי-נפרד מארץ ישראל. "הדרישה ההיסטורית של האומה הישראלית (היא) ... להחזיר לבני-ישראל את הארץ שהובטחה להם מפי הגבורה, לפי 4000 שנה" (אוסישקין, 1919).

תכנית סן רמו של הקהילה הבינ"ל: בית לאומי ליהודים בארץ ישראל
ארץ ישראל הוקצתה ע"י הקהילה הבינלאומית, בהבטחה בלתי חוזרת, להקמת בית לאומי לעם היהודי, באמצעות "התיישבות צפופה" של יהודים בכל א"י המערבית לרבות יש"ע. התכנית אושרה פה אחד ב-1922 על ידי מועצת חבר-הלאומים, קודמתה של האו"ם. סעיף 80 (בפרק 12 במגילת האו"ם - נוסח בהשפעת פרופ' בן-ציון נתניהו ופעילים נוספים) אישר מחדש הקצאה זו.

תכנית בן-גוריון: התרחבות

ב-1937 בן-גוריון צידד ביצירת מדינה – גם אם קטנטונת – כדי שיתאפשר לקיים צבא ואז, מאוחר יותר, להתרחב. את החלטת החלוקה ב-1947 קיבל מתוך ידיעה שהערבים ידחו אותה כך שממילא ישראל תתרחב בפועל במהלך המלחמה שתפרוץ. ב-1956, הגיש לצרפת הצעה לגבולות כדלקמן: בצפון – עד לליטני, במזרח – עד הירדן, בדרום – עד תעלת סואץ. האמין שיש להתרחב במחיר נמוך ככל הניתן מבחינת מספר התושבים הערבים. צידד בגירוש אוכלוסיה עויינת בעת מלחמת קיום. לא האמין שקיים “עם פלשתיני”. לאחר מלחמת ששת הימים האמין שיש לחזור לקו הירוק למעט בירושלים ובגולן אם מדינות ערב יסכימו לשלום מלא. אך ב-1972 שינה את דעתו, הן מפני שהתאכזב מהסיכוי לשלום עם מדינות ערב, והן מפני שהתרשם מהצלחת ההתנחלויות. תמך בחידוש היישוב היהודי בחברון ותרם לכך מכספו.

תכנית א”י השלמה: אנשי רוח (רחל ינאית בן-צבי, ש”י עגנון ואחרים) תוכנית של קבוצת אנשי רוח מייד אחרי מלחמת ששת הימים (נתן אלתרמן, יצחק טבנקין, משה שמיר, אורי צבי גרינברג, רחל ינאית בן-צבי, איסר הראל, חיים גורי, ש”י עגנון חתן פרס נובל לספרות, ועוד). פעלה להחזיק בשטחי יהודה ושומרון וחבל עזה, חצי האי סיני ורמת הגולן ולהתיישב בהם.

תכנית אלון (יגאל אלון)

שטחי יהודה ושומרון יתחלקו בין ישראל לירדן. הפלשתינים יבחרו בין קשרים פוליטיים לירדן ו/ או למדינת ישראל. גבולות בני הגנה. הגבול המזרחי של מדינת ישראל – נהר הירדן. רצועה ברוחב 15 ק”מ ממערב לירדן תהווה חלק ממדינת ישראל. באזור מדבר יהודה, כולל קרית ארבע, רוחב הרצועה הישראלית 25 ק”מ. באזור יריחו פרוזדור ירדני יחבר את יהודה ושומרון לירדן. רצועת מעבר נוספת יחבר את יהודה ושומרון לחבל עזה. עם השנים, צמחו יישובים שפרצו את קווי תוכנית אלון. מאמצע שנות ה-90 דובר על תוכנית אלון פלוס’ שצירף לתכנית אלון המקורית, גושי התיישבות.

חוקת הליכוד

המטרה - ליישב ולהחיל את הריבונות על ארץ ישראל כולה. המנהיג הרוחני – זאב ז'בוטינסקי ("ארץ ישראל מתאפיינת בכך, שהירדן זורם במרכזה, לא בגבולה"). בפועל - בניית עשרות יישובים חדשים ביהודה ושומרון (19 יישובים חדשים רק בשנת 1984 למשל). נוכחות צה"ל בכל יהודה ושומרון.

הסכם אוסלו

קברניטי הסכם אוסלו שללו באופן מפורש הקמת מדינה פלשתינית. במערת-המכפלה סדרי הביטחון והתפילות כמו עד 1993. בקבר רחל, מתפללים ומבקרים לא ייתקלו בשוטר פלשתיני, הכביש הראשי לקבר רחל וגם השמירה יהיו באחריות צה"ל. יימשכו סידורי התנועה והתפילה בבית-הכנסת "שלום על ישראל" ביריחו. קבר יוסף בשכם בשליטה ביטחונית ישראלית. באזור B (כ- 450 כפרים ערביים ואתרים יהודיים רבים) הוענקה לפלשתינים אחריות לניהול חייהם אך בידי ישראל נשארה סמכות ביטחונית גוברת. אזור C (יותר מ 70% מהשטח) נותר בשליטה ישראלית מלאה. בידי ישראל מלוא חופש הפעולה המדיני, היעדר שליטה ביטחונית ב-6 ערים: ג'נין, שכם, טול-כרם, קלקיליה, רמאללה ובית-לחם.

חלופות שהגו קברניטי המדינה

מדיניות גולדה מאיר

לא האמינה בקיומו של "עם פלשתיני". מדינת ישראל תחומה לפי שעה ע"י קווי הפסקת אש שהוסכמו ב-1949 שאינם גבולות. קווים אלה חצו את ירושלים ועברו במרחק 20 דקות מתל-אביב. גבולות ייקבעו בהסכם שלום בין ישראל לשכניה. עד אז, המטרות הם בטחון, נורמליזציה, ועידוד דו-קיום בין ערביי השטחים המוחזקים לישראלים, כדוגמה ליחסים שישררו בין העמים. ישנם איזורים שישראל מקווה להחזיק בהם, ואיזורים שישראל לא נקטה עמדה במפורש באשר אליהם. אם איזור מסויים יוכפף לריבונות ערבית תחת הסכם שלום, הקהילות היהודיות שבו, ימשיכו להתקיים בו. לא ניתן לקבל הסדר לפי יהודים מנועים מלגור במקומות בעלי חשיבות דתית והיסטורית.

תכנית האוטונומיה של מנחם בגין, חתן פרס נובל לשלום

פתרון לסתירה בין "שתי גדות לירדן" ואי רצון לשלול זכויות פוליטיות מערביי ארץ ישראל ("הפלסטינים"): לשלוט בשטח אך לא בתושבים. ערביי ארץ ישראל ינהלו את ענייני הפנים - לא את יחסי חוץ והביטחון. לא להעביר שטח לירדן, כי ירדן החזיקה בשטח באופן לא חוקי כשפלשה לארץ במלחמת העצמאות. ישראל תעכב את התביעה לריבונות עד לשלב המשא ומתן על פתרון הקבע. תושבי יהודה ושומרון וירושלים הערבים הם אזרחי ירדן. (לעומת תושבי עזה שלהם מצרים לא העניקה אזרחות).

תכנית 3 שלבים של מפלגת העבודה עת עלתה לשלטון ב-1992
שטחים תמורת שלום, גבולות בני הגנה, ללא עקירת יישובים. אוטונומיה ביהודה שומרון ועזה

- א. הסדר קבע עם פשרה טריטוריאלית מצד ישראל אך "גם לעת שלום – גבולות בני הגנה ש...יאפשרו לישראל להתגונן בכוחות עצמה."
- ב. הסכמי השלום יקבעו שהסכסוך הסתיים ללא תביעות נוספות בעתיד. "צרכי הבטחון של ישראל מחייבים...מסגרת ירדנית-פלשתינאית...ולא מדינה פלשתינאית...בקעת הירדן...גבולה הבטחוני של המדינה. השטחים שתפנה ישראל יפורזו...ישראל תשמור בידיה שטחים חיוניים שאינם מאוכלסים בצפיפות...יישובים בשטחים שישראל תפנה יוכלו להשאר ויובטח בטחונם".
- ג. מזרח תיכון חדש ללא מלחמות ולא טרור.

תכנית "ירדן היא פלשתיין" – אריאל שרון, יצחק שמיר, פרופ' משה ארנס, פרופ' אריה אלדד
יש כבר מדינה פלשתינית – בירדן: דמוגרפית, רוב האוכלוסיה בירדן היא פלשתינית גיאוגרפית, ממלכת ירדן היא 78% של המנדט על ארץ ישראל שהובטח לעם היהודי.

תכנית "פחות ממדינה" – פתרון הקבע של יצחק רבין
א. שטח מדינת ישראל יכלול את מרבית שטחה של ארץ-ישראל, כפי שהיתה תחת שלטון המנדט הבריטי.
ב. גם לעת פתרון הקבע לא נחזור לקווי 67. עיקרי השינויים: ירושלים מאוחדת, מעלה-אדומים, גבעת-זאב, גוש-עציון, אפרת, ביתר ויישובים אחרים שרובם נמצאים באזור מזרחית למה שהיה "הקו הירוק" לפני מלחמת 6 הימים. יש להקים גושי יישובים כמו גוש-קטיף, גם ביהודה ושומרון.
ג. גבול ביטחון בבקעת-הירדן
ד. ישות פלשתינית ברצועת-עזה ובשטח הגדה המערבית תנהל את חיי הפלשתינים אך תהא פחות ממדינה.

מקום תחת השמש - תכניתו של בנימין נתניהו
מדינה פלסטינית בירדן אך לא ביהודה ושומרון. אין כאן קריאה להחלפת המשטר...השאלה מי ישלוט היא שאלה ירדנית-פלסטינית פנימית מנהל עצמי לתושבי יו"ש: (בדומה לחבל הבסקים). האוטונומיה צריכה להיות מכוונת למרכזים עירוניים.

הסדר קבע: תשמר אזרחותם הירדנית של תושבי יהודה ושומרון... ריבונות בשלבים, להתחיל בהחלת הריבונות הישראלית על יישובי יו"ש.

מדינה יהודית-דמוקרטית: תכנית ראובן ריבלין, נשיא המדינה
לא להיפרדות: אם נרצה ואם לאו, בארץ-ישראל חיים יחד יהודים וערבים. כפתרון מדיני שמתבסס על הפרדה הוא בלתי ישים. הקונספציה של אוסלו - היפרדות, פרדיגמת שתי המדינות - אינה ישימה בין הירדן לים. כבר היום משני צדי הקו הירוק נוצרים כיסים משותפים, שבהם יהודים וערבים חיים יחד. באוניברסיטאות בחיפה, בבאר-שבע, בירושלים ובאריאל לומדים יחד. ראשי ממשלה, מימין ומשמאל, ניסו להגשים את רעיון ההיפרדות וכשלו.
לא לחלוקת ארץ ישראל: וזיתור על הזכות ההיסטורית על ארץ-ישראל כולה היא סכנה יותר ממדינה דו-לאומית. כל ויתור על זכותנו ההיסטורית לחיות בכל מקום בארץ-ישראל, מערער את יסודות המפעל הציוני. מדינה אחת עם רוב יהודי מוצק, יהודית באמת, ודמוקרטית באמת. זו האפשרות הצודקת והיחידה. רק השמאל מדבר על מדינה דו-לאומית.
המאזן הדמוגרפי: עם אתגר דמוגרפי קשה פי כמה, ידענו להתמודד היטב בקום המדינה, עת חיו כאן 600,000 יהודים בלבד. ואילו בניסיון לחלק את הארץ, נכשלנו פעם אחר פעם.

חלופות נוספות לרעיון "מדינות"

תכנית משה דיין

בהסתמך על קשרים ענפים עם הציבור הערבי, דיין הגיע למסקנה שאין שום פתרון שמסוגל לזכות לרוב ישראלי וגם לרוב פלשתיני. לכן, הציע סמכויות פנימיות רבות ככל האפשר לפלשתינים, ענייני בטחון בידי ישראל, ושאלת הריבונות – להשאיר פתוח. לא התייחס להתיישבות היהודית ביהודה ושומרון שכמעט לא היתה קיימת כשהתווה את הצעתו.

תכנית הטרנספר – השר (אלוף מיל') רחבעם זאבי (גנדי) הי"ד

* הטרנספר הושמע ע"י ברל כצנלסון, בן-גוריון, וייצמן, הרצל, לוי אשכול, יאנוש קורצ'אק, ארתור רופין, משה שרת, נתן אלתרמן, יגאל אלון, משה דיין, דדו אלעזר ואחרים. הציונות כללה/כוללת טרנספר: של יהודים מהגולה לציון; של ערבים לארץ-ישראל כדי ליהנות מהשגשוג היהודי; ובעטין של מלחמות – של הערבים בחזרה לארצות אבותיהם. אם הטרנספר איננו מוסרי – כיצד רוצים לעשות זאת ל-120 אלף יהודים החיים בישראל?

* הטרנספר יחסל את האינתיפאדה. ויתורים הוכיחו לערבים שהצליחו בדרך הטרור: קיבלו את שכמ וחברון. סיום האינתיפאדה בלי שיבקשו/ידרשו את חיפה ויפו – יושג רק בהיפרדות העמים.

* שלושה סוגי טרנספר:

1. בהסכמה – בין ממשלות. כשתבוא ממשלה ערבית למו"מ לשלום, נגיד כתנאי ראשון שעליה לקבל מאיתנו 1.5 מיליון פלשתינאים בעלי אותה שפה תרבות ודת. אנו בארץ אבותינו היחידה, והערבים ב-21 המדינות שלהם. קלטנו כ-2 מיליון פליטים יהודיים. מדוע מדינות ערב אינן קולטות את אחיהם הפלשתינאים כדי שייפסק הרצח בין העמים?
2. מרצון – לעודד ברמת הפרט גם בלי שממשלה ערבית תסכים לכך. המלך חוסיין השכיל להוציא מיו"ש כ-60 אלף ערבים בשנה.
3. בכפייה – היה במשנת מפא"י שגם הגשימה זאת. רק אם נותקף בחזית המזרחית: לא נוכל לקבל גיס חמישי אצלנו במלחמה כל כך קשה.

היחזמה הישראלית – בני אלון

הקהילייה הבינלאומית תגבש תוכנית רב שנתית להתאזרחות ה"פליטים" הפלסטינים בארצות שונות כולל מענק התאקלמות. פירוק ארגון אונר"א ומחנות ה"פליטים". הרשות הפלסטינית והארגונים החמושים לא יזכרו עוד, נשקם ייאסף. הקהילייה הבינלאומית יכירו בממלכת ירדן כנציגה של הפלסטינים, וזו ותעניק לערביי יו"ש מעמד אזרחי. קידום שלום כולל בין ישראל למדינות ערב. החלת ריבונות ישראלית ביהודה ובשומרון. התושבים הערבים ביו"ש יהיו אזרחי ירדן. מעמדם, ואופי המנהל באזורי מגוריהם יפורטו בהסכם בין ישראל וירדן.

המהלך המדיני – משה פייגלין

התמדה ביישובם ובפיתוחם של כל חלקי ארץ-ישראל והחלת ריבונות המדינה עליהם. מעמד של תושב קבע לערבים החיים ביש"ע. אזרחות ישראלית לאלה הקושרים גורלם בישראל. ערביי יש"ע שיתעקשו להצביע לפרלמנט, יוכלו לעשות זאת באחת מ-22 הדמוקרטיות שהקימה לעצמה האומה הערבית לאחר מלחמת העולם הראשונה. כיבוש עזה – רק שחרור חלק מארצנו לתמיד מצדיק סיכון חיי חיילינו בכיבושו. לעזתים שלפי הסקרים רובם חפצים ממילא להגר ממנה, יוצע סל הגירה.

תכנית ההרגעה: סיפוח שטחי C לישראל – נפתלי בנט

החלת הריבונות הישראלית על שטחי C באופן חד-צדדי – אזרוח מלא של 50,000 הערבים החיים בשטחים הנ"ל.

אוטונומיה בשליטת הרשות הפלסטינית בשטח שנותר, כאשר צה"ל השולט העליון בשטח כולו ("אם צה"ל יצא, החמאס ייכנס").

אין לחבר בין עזה לבין יהודה ושומרון – להעביר את הנטל למצרים אף פליט פלסטיני מארצות ערב לא נכנס ליהודה ושומרון בניגוד לתפיסת המדינה הפלסטינית

השקעה כלכלית לעידוד דו-קיום. למשל כל בוקר אלפי ישראלים וערבים עומדים בפקק משותף ומיותר

תכנית ישראל ביתנו - אביגדור ליברמן
לא שטחים תמורת שלום אלא חילופי אוכלוסין ושטחים, עקרון שגם הנרי קיסינג'ר דיבר עליו. הטרנספר אינו ריאלי, טרנספר עושים רק ליהודים. יש לשאוף למדינה יהודית הומוגנית ככל האפשר. הקשר למדינת ישראל, של חלק גדול מאוכלוסיית המיעוטים, הוא רק ביטוח לאומי, דמי אבטלה, וקופת חולים. מוצע שכל אזור ואדי ערה יעבור לרשות הפלשתינית. גם בירושלים חלק גדול ממזרח העיר, אינו חלק מירושלים ואין להמשיך לסבסד אוכלוסיות שם. להשלמת חילופי האוכלוסין והשטחים, נדרש חוק אזרחות שיחול על יהודים וערבים: מי שרוצה אזרחות, חייב להצהיר על נאמנות למגילת העצמאות, ולמדינת ישראל כמדינה יהודית וציונית. באשר למשפט הבינלאומי והממשל האמריקני, הלה תמיד ינצלו סדקים בחברה הישראלית כדי להיכנס פנימה. לעומת זאת, כל מה שנסכים אנו לגביו, יהפוך מקובל.

הפתרון הישראלי - תכנית קרולין גליק
הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה הפלשתינית ניפחה את נתוני האוכלוסין הפלשתיניים ב-1.3 מיליון נפש. ישראל צריכה לספח את יהודה ושומרון כפי שסיפחה את ירושלים. בכך תרגיז את הקהילה הבינלאומית אך אין לה ברירה היות שרוב יהודה ושומרון נחוצים לישראל על מנת להגן על עצמה. ישראל תהיה רוב של למעלה מ-60% בין הירדן לים. המשך הגירה פלשתינית והגברת העליה היהודית, יהפכו את ישראל לרוב של 80% בין הירדן לים, עד שנת 2035. ערבים תושבי יהודה ושומרון יוכלו לבקש אזרחות או לקבל זכויות אזרחיות, אך לא זכות הצבעה.

תכנית שלום כלכלי - אלוף (מיל.) עוזי דיין
המתנחלים הם שעושים שלום דה-פקטו ומפרנסים אלפי משפחות פלשתיניות, תורמים לחברה ולאיזור. שלום כלכלי, ולא התהליך הפוליטי שנבט באוסלו, ישפר את רווחתם של היהודים והערבים כאחד ויביא לשלום אמת.

החלת ריבונות מדורגת ב-5 שלבים – תכנית סגנית שר החוץ ציפי חוטובלי שלב א' – תוכנית לאומית לעלייה: 2 מיליון עולים תוך עשור. 9 מיליון יהודים חיים בתפוצות, ונתוני העלייה הם אלפים ספורים בשנה. בעת הקמת המדינה היו 660 אלף יהודים ו-440 אלף ערבים, אך אתגר העלייה סיפק לבן-גוריון אומץ ללכת על החזון הציוני

שלב ב' – חקיקה: אזרחות ישראלית מלאה מותנית בשוויון חובות. שלב ג' – החלת ריבונות על שטחי ההתיישבות היהודית ביהודה ושומרון. 100 אלף פלסטינים בלבד יקבלו אזרחות ישראלית. שלב ד' – עיגון סמלי המדינה וחוק השבות בחוקי יסוד שיתקבלו ברוב של 80 חברי כנסת, ולא ישונו אלא באותו רוב. שלב ה' – קביעת עקרונות למערכת החינוך בישראל, כדי למנוע הסתה לטרור. כך ישראל תוכל להתמודד בסוף התהליך, עם קליטת מיליון וחצי ערבים.

המודל הירדני – ד"ר גיא בכור

כל תושבי יהודה ושומרון הערבים זכאים לאזרחותם הירדנית. עליהם לתבוע אותה בטריבונאלים בינלאומיים, או שישראל תעשה זאת עבורם. אמנם מלך הירדני חוסיין ביטל ב-1988 את האזרחות הירדנית של תושבי יו"ש אך החוק הבינלאומי אוסר ביטול אזרחות למי שנותר ללא אזרחות, ולכן צעדו של חוסיין היה בלתי חוקי.

שטח C יעבור לריבונות ישראלית מלאה, ביתר השטח – ריבונות ירדנית אזרחית וישראלית ביטחונית, בנוסחה שתיקבע בין הצדדים.

מודל פורטו-ריקו – ד"ר גיא בכור

פוארטו ריקו היא אי, עם כארבעה מיליון תושבים. האי הוא שטח חסות אמריקני, ותושביו נהנים מ אוטונומיה מנהלית אך בלי זכות לבחור ולהיבחר בארצות הברית. אם פיתרון זה קיים בדמוקרטיה האמריקנית, מדוע לא כאן? איש לא טוען שיש משטר "אפרטהייד" בנוגע לפוארטו-ריקו.

תכנית 3 המדינות - ג'ון בולטון, לשעבר שגריר ארה"ב באו"ם
במקום להמשיך לרדוף אחר חזון "שתי מדינות" השגוי, יש להעניק לפלשתינים כבוד אישי ובטחון, צמיחה כלכלית והאפשרות לחיות תחת ממשלה אחראית וקשובה. יש לצרף את הקהילות הפלשתיניות הנפרדות בגדה המערבית ובעזה למדינות השכנות ירדן ומצרים בהתאמה. הנושא הבעייתי של ירושלים כבירת "פלשתיין" תיעלם באחת, כי עמאן תהיה כמובן כס השלטון עבור ירדן המוגדלת. מצרים וירדן יזכו לסיעו בינלאומי משמעותי תמורת מאמציהם.

תכנית "שלום בארץ" - מועצת יש"ע - כנס הרצליה
א. פירוק מנגנוני הביטחון הרבים ואיסוף כלי הנשק. פרנסתם של 60 אלף "שוטרים" מעיקה מאוד על כלכלת הפלשתינים. הפסקת ההסטה נגד היהודים וישראל במסגדים, בבתי הספר ובכלי התקשורת.
ב. רצף תחבורתי, ללא מחסומים, וללא חיכוכים. תושבי הרצף הפלשתיני יהיו אזרחיה של רשות פלשתינית בעלת זיקה קונפדרטיבית לירדן.
ג. בשלב זה תחיל מדינת ישראל את ריבונותה על כ-60% משטחי יו"ש. ישראל תספח כ-300 אלף ערבים פלשתינים, תושבי הכפרים הקטנים המפוזרים באזורים דלי האוכלוסייה ביו"ש. בסוף התהליך, תושבים אלה יהיו אזרחי ישראל. תוספת זו תגדיל את שיעור הערבים בישראל מ-20% ל-23.5%. ישראל תדרוש ממצרים, בכל פורום בינלאומי, לאפשר לרצועת עזה להתרחב מזרחה, לשטח שהוא מבחינת מצרים זעיר ושולי

תכנית "8 נסיכויות לעם אחד" - ד"ר מרדכי קידר
הפלשתינים בא"י המערבית מחולקים לשבטים נפרדים מבחינה חברתית-תרבותית שנמנעים לעיתים מ"נישואי תערובת" ביניהם (עיקרון השבטיות). השבטים מתרכזים בערים הגדולות. לכן, הפתרון: נסיכויות נפרדות של הערים/ישובים העיקריים. הגמוניה של כל שבט בשטחו. יחסים בילטרליים בין מדינת ישראל לכל שבט בנפרד. העם הפלשתיני בפזורה רשאי לדרוש "מקום תחת השמש" בכל טריטוריה מתאימה במזה"ת, ולא על חשבון ישראל.

פדרציה ירדנית-פלסטינית - אלוף (מיל.) גיורא איילנד ממלכה פדרטיבית שיש לה 3 states במובן האמריקני: ירדן של היום, יהודה ושומרון, ועזה. לכל אחת מה-3 עצמאות בענייני פנים, אך בדומה לפנסילבניה ולניו ג'רזי לא תהיה להן אחריות למדיניות חוץ וכוחות צבא. תחומים אלו, כמו בארצות הברית, יישארו באחריות "הממשל הפדראלי" ברבת עמון.

התוכנית ההומניטרית - ד"ר מרטין שרמן

א. פירוק אונר"א (UNRWA) - ארגון א-נורמלי ומיותר שמנציח את ה"פליטות" הפלשתינית" ולכן גם את העימות הישראלי-פלשתיני. הסוכנות קיימת כדי לטפל בפליטים פלשתינים בלבד - יתר פליטי בעולם הינם בטיפול נציבות האו"ם לפליטים, United Nations High - UNHCR Commission for Refugees. אם אונר"א תפורק, סוכנות זו תוכל לטפל גם בפלשתינים. כיום, לארגון UNRWA דפוס טיפול שונה והגדרה שונה למושג "פליט", באופן שמגדיל את מספר ה"פליטים" ונמנע מפתרון בעיותיהם - לעומת לטיפול אמיתי לסיום הפליטות, בנציבות לפליטים של האו"ם.

ב. ביטול הקיפוח האתני של מדינות ערב כנגד הפלשתינים החיים בתוכם עשרות שנים - ובמיוחד הזכות לאזרחות, הנמנעת כיום מתושבים פלשתינים במרבית מדינות ערב.

ג. מענקי הגירה ושיקום נדיבים לפלשתינים ביהודה ושומרון. המענקים יוצעו על בסיס אישי באופן ישיר למפרנסים ולראשי משפחות פלשתינים - לא באמצעות ארגון פלשתיני או מדינה ערבית כלשהי. כך אין צורך בהשגת הסכמה פוליטית של גוף ערבי כלשהו כך שאין זכות וטו לאף ארגון/מדינה ערבי שעלול להיות לו אינטרס להכשיל את התכנית.

"מרשל למזרח התיכון" - כנס תוכניות שלום מחוץ לקופסה, סביון, 2013 3 עקרונות: זכות להיפרדות אתנית, צפיפות לאומית צודקת, ועיקרון "התמונה הגדולה". הצפיפות הממוצעת בעולם - 50 איש/קמ"ר בעולם, המדינה הצפופה במזרח התיכון - לבנון (400 איש/קמ"ר). דרישה להקים במזה"ת מדינה צפופה יותר אף מלבנון - בלתי

צודקת בעליל. מדינה זו גם לא תכיל את עשרת מליוני הפלשתינים בעולם – לאור צפיפות איומה של 2,000 איש/קמ"ר.

חלוקה מחדש לשינוי גבולות דמים מלאכותיים לפי עיקרון "התמונה הגדולה" – שיפור הפתרון ע"י מבט רחב יותר – בכל המדינות סביב הטריטוריה שבמחלוקת; ובאינטרסים של המעצמות:
א. שותפות מימונית של המעצמות הגדולות.

ב. מפת-עתיד למזרח תיכון צודק, בסגנון תכנית מרשל : שלילת הדרישה הסעודית שישראל תמסור 20% משטחה לפלשתינים- הרי ישראל בדרגת הצפיפות המכסימלית במזה"ת – קרוב ל- 400 איש/קמ"ר כבר היום, ואם כל יהודי העולם יעלו לארץ – 630 איש/קמ"ר. מאידך, סעודיה בעלת השטח הגדול ביותר (כמעט פי 100 מישראל). אם סעודיה תתרום לשלום שהיא כה מעוניינת לקדם 410,000 קמ"ר – פחות מ- 20% משטחה העצום – היא עדיין תישאר הפחות צפופה במזה"ת – 16 איש/קמ"ר בלבד.

סעודיה תפוצה ע"ס 100 – 200 מיליארד דולר על פני 20 – 50 שנה, לפיתוח חלופות לנפט, תיירות, התפלת מים, חקלאות מדברית ותחבורה. מתוך 410,000 קמ"ר הנ"ל, 25,000 קמ"ר יועברו לישראל, 125,000 לפלשתינים, 260,000 לממלכה ההאשמית.

הפלשתינים יקבלו מירדן עוד 5,000 קמ"ר, שה"כ יקבלו שטח גדול פי 25 מיו"ש. בידי ישראל יישאר רוב השטח של ארץ ישראל המערבית, פרט לקנטונים פלשתינים, וכן: 85,000 קמ"ר מירדן של היום להגשמת הצהרות סאן רמו, 25,000 קמ"ר מצפון-מערב סעודיה ו- 25,000 קמ"ר ממזרח סיני (מצרים – מאל עריש לראס מוחמד). פיצוי כספי למצרים + שטח גדול בהרבה מצפון סודן ו/או מלוב – תמורת פיצוי כספי ואחר הולם לסודן ו.או לוב.

הממלכה ההאשמית החדשה תקבל שטח בצפון סעודיה, בגודל כמעט פי 3 משטחה כיום, כולל גישה לים סוף ו/או למפרץ הערבי + פיצוי כספי + קירבה משופרת לערים הקדושות לאיסלאם (מכה ומדינה). הגדלת לבנון פי שניים כדי לצמצם את צפיפותה.

הקמת מדינה דרוזית עצמאית בגודל של כ- 5,000 קמ"ר, באיזור הר הדרוזים הסורי בואכה הרי השוף דרך דרום לבנון עד הים התיכון. לבסוף, 3 מדינות חדשות (שיעית, סונית, וכורדיסטאן החופשית) במקום עיראק כיום.

תכנית סיני - סטפן גבריאל רוזנברג

רצועת עזה קטנטונת. לאוכלוסייתה אין כמעט מקורות פרנסה. למצרים אין די משאבים ומיומנות כדי לנצל לטובה את רוב ארצה, כגון הרחבת תעלת סואץ ובניית עיר סואץ חדשה. שיני כמעט שאינה מאוכלסת וחסרת תועלת. היות שסיני שכנה למצרים, עזה וישראל, רצועה ברוחב 20 ק"מ מצפון לדרום מתוך סיני יכולה לעבור לעזתים. לצורך המימוש, מצרים תתרום את הקרקע, ארה"ב וערב הסעודית את המימון, ישראל והאירופים יספקו אנרגיה ומומחיות, עזה תספק את כח האדם.

ריבונות פסיפס - ד"ר יובל ארנון-אוחנה, מזרחן ובוגר קהילת המודיעין
ריבונות פסיפס תתפרס בשטח לפי הבעלות על הקרקע. הפלסטינים ישלטו על כל עריהם, כפריהם, ישובי-הבת שלהם, וחלקות הקרקע המעובדות על ידם - כל אדמות המלך. ישראל תשלוט על כל עריה, ישוביה, ואדמות המירי. על מנת ליצור יכולת תנועה, יוכרזו כל הדרכים, וכן המרחב האווירי, כנמצאים בבעלות משותפת ופתוחים לכל. השטח יפורז מכל אמל"ח פלסטיני, וייוצבו מספר "קווי בלימה" נוספים להגנת ישראל.

תכנית אורי אליצור: מדינה אחת יהודית ודמוקרטית מהים עד הירדן
מדינה אחת מים לירדן: מדינת העם היהודי, דמוקרטית, ושליש מאזרחיה - ערבים. אזרחות ישראלית מלאה, בהדרגה, למיליון וחצי הערבים ביהודה ושומרון. ההיסטוריה היהודית מטילה עלינו חובה לא להפקיר את לב הארץ. מי שבטוח שזה בלתי אפשרי מוכן להכניס את כולנו למקלטים, למלא את יהודה ושומרון בעוד 3 - 5 מיליון ערבים ולסגור דלת לדורות הבאים של העם היהודי הנאסף ועולה לארץ אבותיו, כדי לא "ללכלך את תל-אביב הלבנה" בערבים. האתגר בהכרזת העצמאות היה גדול בהרבה, לעם היהודי יש כוחות נפש לכך. לא יהיה קל אבל זה אפשרי. חוק הלאום הוא צעד ראשון והכרחי.

תכנית "ההתנחלות היא השלום" של הרב משה לוינגר ריבונות ישראלית מלאה ואפקטיבית על כל ארץ ישראל, יחד עם ערך הכבוד לכל אדם שנברא בצלם. ערכים אלו משלימים: את ארץ ישראל נקנה וניישב, אך לא נתעמר ולא נדכא. נועם ארנון: "בחברון כיבד הרב לוינגר את שכניו שוחרי השלום, והם כיבדו אותו. אחרי פטירתו הגיע מכתב תנחומים מראשי החמולות הגדולות והחשובות בעיר."

שטחים תמורת שקלים – חגי סגל
ב-2016 דווח על הסדר טריטוריאלי בין מצרים לסעודיה על "החזרת" האיים טירן וסנפיר לסעודים, תמורת כסף. מכאן שבניגוד לכל מה שחשבנו עד כה, גם אצל הערבים אדמה אינה דבר קדוש. על פי דיווחים, מצרים הביעה נכונות להקים מולדת "לפליטים הפלשתינים" בסיני. מסתמנת אם כן אפשרות של הסדר עם מצרים ועם הפלסטינים באמצעות תשלום נאות – שטחים תמורת שקלים.

להמשיך עם המצב הקיים – הרב חיים נבון
הטיעון לפיו יש לתת לפלשתינים אזרחות או לעזוב את השטחים, אי אפשר גם וגם, הן טיעון חזק -- אבל שתי החלופות הנ"ל הוותיקות. העולם לא מבין זאת גם משום שלא כל כך אכפת לו אם יקרה לנו אסון וגם משום שאין במדינות המפותחות בעולם מיעוטים לאומיים עוינים: בשנים שלאחר מלחמת העולם השנייה 20 מליון בני-אדם גורשו באלימות באירופה ומאז אירופה הומוגנית למדי. להמשיך עם המצב הנוכחי הוא הכי פחות גרוע שיכול להיות באיזורנו. עמי העולם לא מבינו טיעונים אלה אך עדיף לחיות עם הכעס שלהם מאשר למות עם אהדתם.

סיכום

מאפיינים משותפים לרוב החלופות העשויות לרשת את רעיון "שתי מדינות" היורד מן הבמה

- * החלת ריבונות (חלקית/מלאה/ קנטונים – מיידית/ הדרגתית)
- * התיישבות יהודית – פתרון ולא בעיה, או לפחות מציאות שאיתה משלימים
- * אין להעניק לסקטור הערבי באיו"ש מעמד של "מדינה"
- * מושיטים יד לשלום
- * שומרים על זכויות אדם
- * התכחשות מנומקת לטענות בדבר "עם פלשתיני" בעל "זכות שיבה"
- * ישראל לא יכולה להעניק אזרחות מלאה מיידית סיטונאית לכל ערביי א"י
- * התכחשות מנומקת לטענות דמוגרפיות מנופחות: האמנם ישראל לא יכולה לספח ולו יישוב ערבי אחד?
- * עידוד הגירה ערבית מיהודה ושומרון

מקורות

התכנית המקורית של התנועה הציונית

אתר בנק לאומי <http://www.leumi.co.il/Articles/11326>
http://www.ybz.org.il/_Uploads/dbsAttachedFiles/Article_24.8.pdf

תכנית סן רמו של הקהילה הבינ"ל: בית לאומי ליהודים בארץ ישראל

<http://www.mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/the%20mandate%20for%20palestine.aspx>
<http://www.nysun.com/foreign/how-benzion-netanyahu-helped-put-in-the-un/87809>

תכניתו של בן-גוריון: התרחבות

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/009/120.html>

תכנית א"י השלמה

ארץ ישראל השלמה, אריה נאור. זמורה-ביתן, 2001

תכנית אלון - יגאל אלון

<http://wordpress.darotools.com/bet-alon/2016/04/03/%D7%AA%D7%9B%D7%A0%D7%99%D7%AA-%D7%90%D7%9C%D7%95%D7%9F>

מדיניות הליכוד

<https://www.likud.org.il/%D7%A2%D7%9C-%D7%94%D7%9C%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%93/%D7%97%D7%95%D7%A7%D7%AA-%D7%94%D7%9C%D7%99%D7%9B%D7%95%D7%93>
יומן יש"ע, 1995 – 1996, הוצאת מועצת יש"ע

הסכם אוסלו

<http://www.mfa.gov.il/mfa/mfa-archive/1995/pages/pm%20rabin%20in%20knesset-%20ratification%20of%20interim%20agree.aspx>

מדיניות גולדה מאיר

Facts about Israel, Israel Ministry of Foreign Affairs, 1973

"מדיניות חוץ ובטחון כלכלה וחברה בישראל", דוב בן-מאיר. מופיע בידע העם והמדינה, ספר לימוד בבתי הספר העל-יסודיים, מכון ישראלי להשכלה ליד המרכז לתרבות ולחינוך, 1972
https://www.ariel.ac.il/images/stories/site/management/rd/social_publications/mamarim20/9.pdf

תכנית האוטונומיה - מנחם בגין

<https://www.knesset.gov.il/process/docs/autonomy1977.htm>

תכנית 3 שלבים של מפלגת העבודה כמפלגת שלטון, 1992

<http://www.archavoda.org.il/avodaarch/matza/index.asp>

תכנית "ירדן היא פלשתיין" - אריאל שרון, יצחק שמיר, פרופ' משה ארנס, פרופ' אריה אלדד

חיים משגב, שיחות עם יצחק שמיר, ספריית הפועלים, 1997

ראיון עם פרופ' משה ארנס, המצודה, בטאון לחברי ליכוד, גליון 13.6.02

<http://www.arieheldad.co.il/jordan-is-palestine>

פתרון הקבע של יצחק רבין: "פחות ממדינה"

http://www.knesset.gov.il/rabin/heb/Rab_RabinSpeech6.htm

"מקום תחת השמש" – תכניתו של בנימין נתניהו

[/http://www.93fm.co.il/radio/107909](http://www.93fm.co.il/radio/107909)
<http://www.amazon.com/Place-Among-Nations-Benjamin-Netanyahu/dp/0553089749>

מדינה יהודית-דמוקרטית: תכנית ראובן ריבלין, נשיא המדינה

<https://www.facebook.com/ReuvenRivlin/posts/486930931341603>

תכנית משה דיין

זלמן שובל, 2.4.13
<http://www.jpost.com/Opinion/Op-Ed-Contributors/When-there-is-no-peace-308353>

תכנית הטרוספר – השר (אלוף מיל') רחבעם זאבי (גנדי) הי"ד

<http://www.gandi.org.il/Site/he/pages/inPage.asp?catID=9&subID=10&docID=208>

<https://www.youtube.com/watch?v=1GasGyme-H4>

היחזמה הישראלית – בני אלון

[https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%99%D7%95%D7%96%D7%9E%D7%94_%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%AA_\(%D7%94%D7%9E%D7%AA%D7%95%D7%95%D7%94_%D7%94%D7%90%D7%96%D7%95%D7%A8%D7%99_%D7%9C%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%9D\)](https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%94%D7%99%D7%95%D7%96%D7%9E%D7%94_%D7%94%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%AA_(%D7%94%D7%9E%D7%AA%D7%95%D7%95%D7%94_%D7%94%D7%90%D7%96%D7%95%D7%A8%D7%99_%D7%9C%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%9D))
www.hayozma.org

תכנית משה פייגלין

משה פייגלין, "המהלך המדיני", חטיבת מניגות יהודית בליכוד, אייר תשס"ג
<http://feiglin.co.il/peace-and-security-2015>

תכנית הרגעה: סיפוח שטחי C לישראל – השר נפתלי בנט

<http://www.myisrael.org.il/action/1352>
<http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/192985#.VyjpcZtf0eF>

תכנית ישראל ביתנו – השר לשעבר אביגדור ליברמן

[ArticleID=1687&http://www.herzliyaconference.org/?CategoryID=228](http://www.herzliyaconference.org/?CategoryID=228&ArticleID=1687)

הפתרון הישראלי – תכנית קרולין גליק

קרולין גליק, סיפוח עכשיו, הוצאת סלע מאיר, 2015
<http://www.amazon.com/Israeli-Solution-One-State-Peace-Middle/dp/0385348061>
http://www.atimes.com/atimes/Middle_East/MID-01-310314.html

תכנית שלום כלכלי – אלוף (מיל.) עוזי דיין

מקור ראשון, גליון 831, 12.7.13, (מהדורה מודפסת) אריאל כהנא, ראיון עם עוזי דיין

החלת ריבונות מדורגת ב-5 שלבים – תכנית סגנית שר החוץ ציפי חוטובלי

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/487/799.html>

המודל הירדני, מודל פוארטו ריקו – ד"ר גיא בכור

אתר ד"ר גיא בכור – http://www.gplanet.co.il/prodetailsamewin.asp?pro_id=3029

תכנית 3 המדינות – ג'ון בולטון, לשעבר שגריר ארה"ב באו"ם

<http://www.boltonpac.com/2014/04/three-state-solution-middle-east-peace>

תכנית "שלום בארץ" - מועצת יש"ע - כנס הרצליה
<http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/037/852.html>

תכנית "8 נסיכויות לעם אחד" - ד"ר מרדכי קידור
<http://www.likudnik.co.il/component/k2/item/10443-%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%9D-%D7%90%D7%9C%D7%98%D7%A8%D7%A0%D7%98%D7%99%D7%91%D7%99-%D7%9B%D7%A0%D7%A1-%D7%9E%D7%A1%D7%9B%D7%9D>
www.palestinianemirates.com

תכנית גיורא איילנד - פדרציה ירדנית-פלסטינית
<http://heb.inss.org.il/index.aspx?id=4665>

התוכנית ההומניטרית - ד"ר מרטין שרמן
Dr. Martin Sherman's Humanitarian Approach
www.news1.co.il/Archive/003-D-32444-00.html
<http://www.news1.co.il/Archive/003-D-32669-00.html>
<http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-3022571,00.html>
<http://www.jinsa.org/publications/research-articles/israel/shifting-paradigm-palestine-political-humanitarian>
<http://www.jpost.com/Opinion/Columnists/The-humanitarian-approach-Responding-to-readers-Part-I>
<http://www.jpost.com/Opinion/Columnists/The-humanitarian-solution-Responding-to-readers-Part-II>

תכנית "מרשל למזרח התיכון" - כנס תוכניות שלום מחוץ לקופסה, סביון, 2013
<http://www.likudnik.co.il/%D7%93%D7%A2%D7%95%D7%AA/item/10443-%D7%A9%D7%9C%D7%95%D7%9D-%D7%90%D7%9C%D7%98%D7%A8%D7%A0%D7%98%D7%99%D7%91%D7%99-%D7%9B%D7%A0%D7%A1-%D7%9E%D7%A1%D7%9B%D7%9D>

תכנית סיני - סטפן גבריאל רוזנברג
<http://www.jpost.com/Opinion/The-Sinai-plan-372549>

ריבונות פסיפס - ד"ר יובל ארנון-אוחנה, מזרחן ובוגר קהילת המודיעין
תכנית ריבונות פסיפס של ד"ר י. ארנון-אוחנה, מרכז אריאל למחקרי מדיניות יש"ע - נייר עמדה מס' 145
<http://www.acpr.org.il/pp/pp145-Ohanna-H.pdf>

תכנית אורי אליצור - מדינה אחת יהודית ודמוקרטית מהים עד הירדן
יומן מקור ראשון, 9.5.2014
<http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/577/800.html>

תכנית "ההתנחלות היא השלום" של הרב משה לוינגר
<http://www.inn.co.il/News/News.aspx/30014611.6.15>

שטחים תמורת שקלים - חגי סגל
<http://www.nrg.co.il/online/1/ART2/769/497.html>
<http://awdnews.com/top-news/egypt-s-president-sisi-we-are-ready-to-sell-sinai-peninsula-to-our-saudi-brothers,-where-an-independent-palestinian-nation-can-come-into-existence>
<https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/FE09072E510D745485256BEB00693C1B>

להמשיך עם המצב הקיים - הרב חיים נבון
"עם לבדד", הרב חיים נבון, מוסף מוצ"ש של עיתון מקור ראשון, 19.6.15